

Erfinpassingsplan Asserstraat 119-121 Zuidvelde

Ten behoeve van de uitbreiding van agrarisch bouwblok

Colofon

Erfinpassingsplan Asserstraat 119-121 Zuidvelde

Ten behoeve van de uitbreiding van agrarisch bouwblok

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever : Ankehaar Pluimvee B.V.

Projectnummer en versie: 402, versie 1.2		Status: definitief
Projectleider: Ing. P.Leemreise	Auteur Ing. P.Leemreise	Rapportdatum: 10-11 2016 Aangepast 21-2-2017
Ligging projectgebied: Asserstraat 119-121 Zuidvelde		

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

@natuurbankOverijssel

1. Inleiding

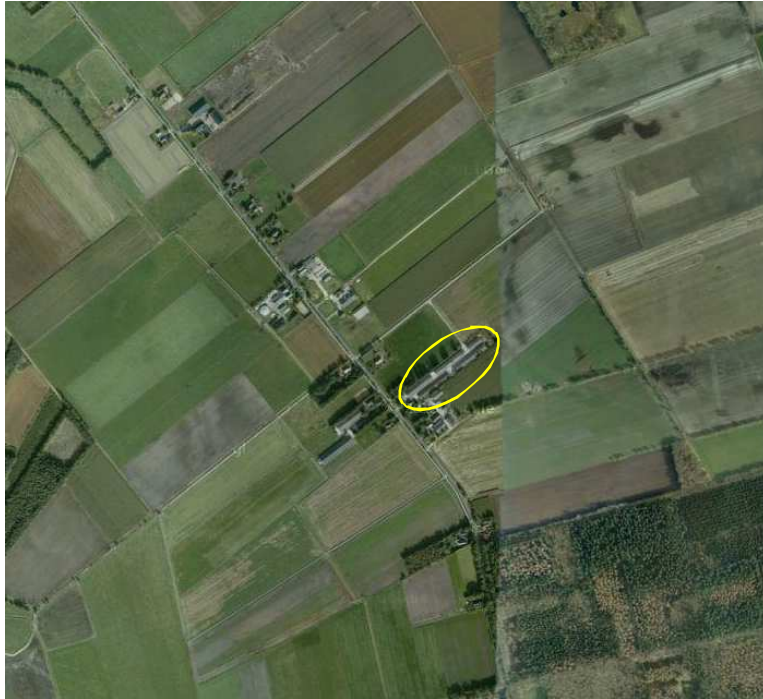
Ankehaar Pluimvee B.V. heeft Natuurbank Overijssel gevraagd om een erfinpassingsplan op te stellen voor een agrarisch erf op het adres Asserstraat 119-121 in Zuidvelde. Dit inpassingsplan is vereist omdat er concrete plannen zijn voor de nieuwbouw van twee kippenstallen aan de noordzijde van het erf. In dit rapport wordt een concreet plan voor inpassing gepresenteerd. Naast een ontwerp, wordt tevens ingegaan op te nemen maatregelen bij inrichting en het wenselijke vervolgbeheer van de beplanting.

Het inpassingsplan is opgesteld op basis van een analyse van het historische- en huidige landschapsbeeld abiotische omstandigheden en een ruimtelijke analyse van het erf en de directe omgeving.

2. Landschapsanalyse

2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied is gelegen aan de Asserstraat 119-121 in Zuidvelde. Het ligt in het buitengebied, globaal tussen Norg en Assen. Op onderstaande kaart wordt de ligging van het plangebied in de omgeving weergegeven.

Ligging van het plangebied in de omgeving.

2.2 Ontstaansgeschiedenis van het landschap

De basis voor het huidige Drenthe wordt gelegd in deze ijstijd. De zuidelijke begrenzing van het landijs is niet exact bekend, maar ligt waarschijnlijk in de omgeving Noord-Groningen en Terschelling.

In Drenthe is sprake van smeltwaterafzettingen, bestaande uit onder andere potklei en zeer fijne 'glimmerhoudende' zanden. Dit zand uit de zogenaamde formatie van Peelo kent vrijwel iedereen. Het is het bekende zandbakzand, dat als het droog is, glinstert door de vele kleine schubjes mica die tussen de zandkorrels zitten. Het Peelostrand is onder andere te vinden aan de oppervlakte op het Ballooërveld bij Rolde.

De vette potklei uit de formatie van Peelo komt alleen voor ten noorden van de lijn Bovensmilde - Anreep - Rolde - Eext. De klei is destijds afgezet door smeltwater van gletsjers in stroomgeulen en bekkens. De potklei was erg geschikt voor het bakken van aardewerk. De monniken van het klooster van Aduard hebben dat in de middeleeuwen uitgebuit. In Noord-Drenthe, bij De Kleibosch in Roderwolde, dolven zij potklei om er kloostermoppen van te bakken in veldovens. Welke gebruikt werden voor de bouw van onder andere kloosters en kerken. Fijne smeltwaterafzettingen komen voor in heel Drenthe, m.u.v. het gebied zuidwestelijk van de lijn Hogeveen - Ruinen - Diever. De elsterafzettingen vormen de basis voor de huidige geologische opbouw van Drenthe.

Saalien 300.000 – 130.000 v. Chr.

De periode 300.000 – 130.000 v. Chr. wordt de laatste grote ijstijd genoemd. Drenthe ligt verscholen onder een pakket landijs van honderden meters dik. De Hondsrug en de Havelterberg zijn stuwwallen uit het Saalien en de gletsjers voerden uit Scandinavië grote hoeveelheden klei, zand, leem en stenen mee naar Drenthe. Het dooiproces vindt in fasen plaats en uiteindelijk blijven er een dikke laag kleileem en

veel keien achter. De achtergebleven keien werden onder andere gebruikt door de hunebedbouwers. Daarnaast worden brede en diepe oerstroomdalen van Hunze en Vecht worden gevormd. Bij de Emmerschans is dit oerdal ca. 6 kilometerbreed en ruim 20 meter diep; bij het Zuidlaardermeer is het ruim 10 kilometer breed en ruim 45 meter diep.

De oudste bewoningssporen in Nederland dateren uit de laatste grote ijstijd. In de groeve Belvédère bij Maastricht zijn bij archeologische opgravingen vele vuurstenen werktuigen en afvalmateriaal van de pre-neanderthalers gevonden, daterend uit 225.000 – 250.000 jaar geleden. In Drenthe zijn helaas geen vondsten uit deze periode bekend.

IJstijden

Gletsjers drongen ongeveer 200.000 jaar geleden vanuit Scandinavië Nederland binnen. Het was toen zó koud dat de grond tot grote diepte stijf bevroren was. Via Noord-Duitsland en Noord-Nederland schoven de enorme gletsjers Drenthe binnen. Een reusachtige ijstong schoof langzaam naar het zuiden. Deze ruim 200 meter dikke ijskap drukte de bevroren ondergrond zijdelings en naar voren weg. Met als gevolg dat de ondergrond als grote platen dakpansgewijs op elkaar werd gestapeld. Zo ontstonden aan de zijanten van de gletsjer stuwwallen zoals die van de Hondsrug en bij Havelte.

Het Drentse landschap is ontstaan uit een permanent samenspel tussen bodemprocessen, klimaatschommelingen en menselijke invloeden. De geschiedenis van de mens in Drenthe begint in de laatste ijstijd. Helaas zijn er maar weinig bewoningssporen zichtbaar en de invloed van de mens op het landschap is in deze periode nog zeer beperkt. In de duizenden jaren daarna neemt deze invloed geleidelijk toe. Drenthe wordt meer en meer een cultuurlandschap.

Na de middeleeuwen groeit geleidelijk de beïnvloeding van de mens op het landschap. Planten en dieren zagen hierdoor de kans zich aan te passen aan het cultuurlandschap. Op de hoge zandgronden ontstond het Esdorpenlandschap. Het tempo van de veranderingen werd eeuwenlang geremd door de beperkingen van de technische middelen. Wel veranderden in de 18e eeuw grote delen van Drenthe met de sterke opkomst van de schapenhouderij in uitgestrekte heidevelden. Ook ontstaan door overbegrazing en het steken van plaggen grote zandverstuivingen.

Aan het eind van de 19e eeuw nam de druk van de mens op de natuur een radicale wending, ingeluid door de uitvinding van de kunstmest. De kunstmest maakte het gebruik van schapenmest en heideplaggen overbodig. De grote schaapskudden verdwenen en heidevelden verloren hun functie als graasgrond. Kunstmest maakte het zelfs mogelijk om heidevelden om te zetten in akkergrond. Inmiddels was men al druk bezig met het ontginnen van het veen en grote delen van Drenthe werden op de schop genomen. Het veenlandschap werd door de aanleg van kanalen en wijken en de omzetting tot akkerbouwland volledig veranderd.

Vanaf 11.000 v. Chr. in het Holoceen zet de klimaatverbetering definitief door. De voortdurende stijging van de zeespiegel leidt op het land tot stijging van het waterpeil van de rivieren en het grondwater. De toendra-achtige vegetatie wordt geleidelijk vervangen door vegetatie uit meer gematigde klimaatzones. Vanuit het zuiden rukken bomen als de Berk, Groveden en Jeneverbes op. Later volgen de Hazelaar, Linde, Eik en Iep. Bij toenemende temperatuur en vochtigheid zet dit proces zich gestaag door. De ontwikkeling van het Drentse biotoop is een permanent en dynamisch proces, waarbij condities als vochtigheid, zaadverspreiding, bodemrijpingsprocessen, onderlinge soortenconcurrentie en vermogen tot aanpassing de doorslag geven. De mens vestigt zich definitief in het Drentse landschap. De eerste duizenden jaren als zwervende jager-visser-verzamelaars. Rond 5.500 v. Chr. vindt een belangrijke toename plaats van de temperatuur en van de vochtigheid. Die is dan hoger dan aan het begin van de 21e eeuw. Er is sprake van vorming van “oerwoud”.

Op de laagste plekken ontstaan moeras- en laagveen, later ook overgaand in hoogveen (o.a. in de oerdalen van Hunze en Vecht en de latere Smildiger venen). De grens van de hoogveenvorming lag in Drenthe ruwweg bij 5 m + NAP. In de 17e - 19e eeuw wordt een einde gemaakt aan veenvorming door ontwatering en ontginning van het veen (bron: Drentslandschap).

Het plangebied ligt op een keileemplateau, waarin lokaal beekdalsystemen zijn uitgesleten. Op onderstaande afbeelding wordt geomorfologische situatie op en rond het plangebied weergegeven. Dit keileemplateau is lager bedekt met een dekzand.

Uitsnede van de geomorfologische kaart. Het plangebied wordt met de ovaal aangeduid. Bron: Provincie Drenthe.

2.3 huidige landschap

Het plangebied is gelegen in het Noordenveld, dit is een jong ontginningslandschap, specifiek een heide- en veenontginningslandschap. Zoals op onderstaande kaart zichtbaar is, bestond het landschap rondom het plangebied anno 1850 uit heide. Een heideontginningslandschap wordt gekenmerkt door een rationele verkaveling met rechte ontginningswegen, een fijnmazig netwerk van sloten, greppels en vaarten, grote, vierkante agrarische blokken en bebouwing die verspreid in het landschap ligt waarbij de boerderijen met de voorkant naar de weg te liggen.

Historische landschapskaart anno 1880 (paars=heide). Bron: provincie Drenthe.

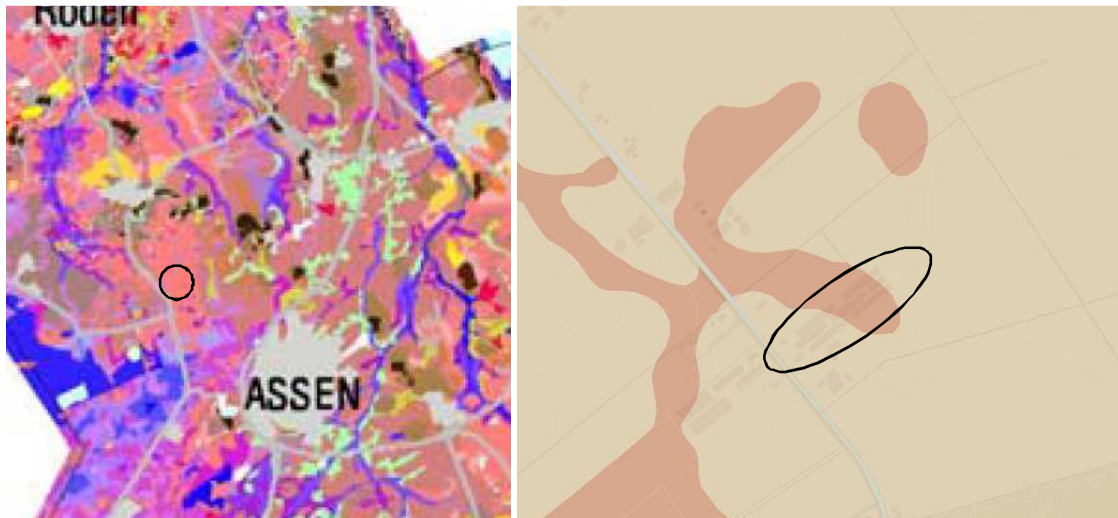
Het omringende landschap is een jong landschap. De meeste grootschalige ontginningen werden eind 19^e eeuw-begin 20^e eeuw uitgevoerd.

Karakteristieke beplantingsvormen en soorten

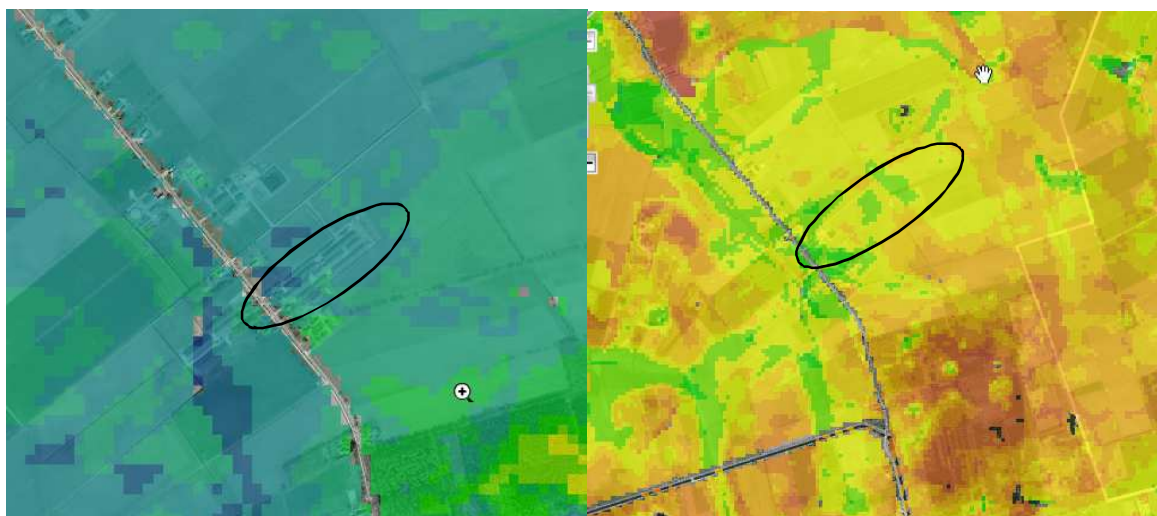
Karakteristieke beplantingsvormen ontbreken min of meer in de jonge ontginningslandschappen. Na de grootschalige ontginningen werden veelal de ontginningswegen beplant met laanbomen. Eventuele kavelgrensbeplanting is veelal in latere ruilverkavelingen verloren gegaan. Bij boerderijen treffen we vandaag de dag jonge hakhoutsingels aan. Deze werden meestal gelijktijdig aangelegd met nieuwbouw-uitbreiding van stallen en schuren.

Bodem en water

Het bodemtype in en rondom het plangebied behoort tot de Podzolgronden waarbij de bodem in het kleine beekdal (heidebeek) tot een moerige gronden zijn gevormd. De gemiddelde hoogste grondwaterstand is 40-80 cm beneden maaiveld en de gemiddels laagste grondwaterstand is 120-140 cm onder maaiveld.

Uitsnede van de bodemkaart van Nederland. Het plangebied wordt globaal met de cirkel aangeduid. Bron: provincie Drenthe.

Gemiddeld hoogste (Links) en –laagste grondwaterstand. Bron: provincie Drenthe.

3. Het erf

3.1 Het erf in het landschap

Het erf is een jonge bouwplaats, ontwikkeld na de ontginning van de 'woeste gronden'. Op het erf staan meerdere grote stallen en twee (bedrijfs)woningen. De woningen liggen met de voorzijde naar de Asserstraat. Aan de achterzijde van het erf is een grondwal aangelegd. Het plangebied grenst aan de zuidzijde aan een ander agrarisch bedrijf. Aan de overige zijden grenst het erf aan agrarische cultuurgrond.

Weergave van het huidige erf. Bron: provincie Drenthe.

3.2 De Natuurwaarden in de omgeving

De natuurwaarden van het erf en de omgeving zijn bepaald door bureaustudie en een veldbezoek van een ervaren ecooloog. In de bureaustudie is gekeken naar historische landschapselementen, zoals aardkundige waarden (steilranden), ontginnings- en bebouwingspatroon en historische landschappelijke beplantingen. De natuurwaarden van het plangebied en de omgeving zijn kenmerkend voor het hedendaagse agrarische cultuurlandschap. De natuurwaarden van het agrarische cultuurlandschap zeer beperkt. Intensieve grondbewerking, met bijbehorende mestgift en de aanplant van monoculturen laten nog maar weinig ruimte voor bijzondere flora- en faunawaarden. Het landschap is vrij open, landschappelijke beplanting in de vorm van singels, solitaire bomen en bosjes ontbreken. De enige beplanting bestaat uit de erfbeplanting van de boerderijen en laanbeplanting langs de wegen.

3.3 Aanwezige erfbeplanting

Op de voorzijde van het erf staat erfbeplanting in de vorm van opgaande loofbomen, struiken en heesters. Langs bijna de volledige lengte van de stallen aan de noordzijde staat een beplantingsvak met een gemengde opstand van zomereik, hazelaar, Gelderse roos, lijsterbes, veldesdoorn en berk. Deze beplanting is enkele jaren geleden geplant en is nog niet zo ontwikkeld dat deze het zicht vanaf de Asserstraat op de stallen weg neemt.

Aanzicht op het huidige erf tijdens de zomermaanden (bron: Google Maps).

Aanwezige erfbeplanting aan de voorzijde en zijkant van het erf. De beplanting op de linker foto zal plaats maken voor nieuwbouw.

4. Voorgenomen activiteit

4.1 Algemeen

Er zijn concrete plannen om het huidige agrarische bouwblok te vergroten aan de noordzijde. Deze uitbreiding van het bouwblok moet de bouw van twee nieuwe gebouwen mogelijk maken. Op de onderstaande afbeelding wordt de wenselijke ontwikkeling weergegeven.

Weergave van de wenselijke uitbreiding van het bestaande erf met twee nieuwe stallen.

5 Analyse ruimtelijke kwaliteit

Het plangebied ligt in een jong heideontginningslandschap. Dit landschap kenmerkt zich door grote blokverkaveling met grote, rechthoekige kavels in een vrij open landschap. Boerderijen liggen verspreid langs de ontginningsassen met de boerderij naar de weg en de stallen aan de achterzijde. Lijnvormige landschapsstructuren, zoals houtsingels ontbreken. Het cultuurland wordt afgewisseld met grote en kleine bossen en heidevelden. Opgaande beplanting treffen we hoofdzakelijk aan op agrarische erven in de vorm van een erfbosje of windsingel langs de zijden van het erf.

De meest recente stallen aan de noordzijde zijn ingepast door middel van een lange rechte houtsingel, evenwijdig aan de kavelgrens. Deze beplantingsstrook komt door de nieuwbouw van de stallen te vervallen. Verkeer op de Asserstraat heeft in zuidoostelijke rijrichting, vrij zicht op de nieuw te bouwen stallen. Ook vanaf een zandweg, iets ten noorden van het plangebied heeft men vrij zicht op het erf en direct op de nieuwe stallen. Op onderstaande afbeelding wordt de ruimtelijke analyse weergegeven.

Analyse van de ruimtelijke kwaliteit en kenmerken.

6. Het ontwerp

6.1 Uitgangspunten

Het ontwerp voor landschappelijke inpassing is tot stand gekomen op basis van een ruimtelijke analyse waarbij gekeken is naar de aanwezige erfbeplanting, de functies van het erf, de nieuwe wenselijke ontwikkelingen, het omringende landschap en streekeigen- karakteristieke soorten- en type beplanting. Bij de ontwikkeling van het erfbeplantingsplan zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Zichtbaarheid bebouwing

Agrarische bebouwing mag zichtbaar zijn in het agrarisch cultuurlandschap. Het uitgangspunt is niet om alle bebouwing achter een 'groene muur' te plaatsen. Lelijke objecten worden bij voorkeur wel achter 'groen' geplaatst.

Streekeigen beplanting

Als plantmateriaal voor nieuwe beplanting wordt streekeigen beplanting gebruikt. Dit is beplanting welke karakteristiek is voor het landschap en geschikt is op de locatie (bodem, water). Naast het aanleggen van beplanting, kan het zinvol om bestaande niet inheemse beplanting te verwijderen en al dan niet te vervangen voor inheems plantmateriaal.

Abiotische omstandigheden

De grond in het plangebied bestaat uit een vlakvaaggrond met een matig diepe ontwatering. De gemiddeld hoogste grondwaterstand is 79 cm onder maaiveld. De gemiddeld laagste grondwaterstand is 155 cm beneden maaiveld. Deze omstandigheden stellen geen bijzondere eisen aan beplanting. Soorten als zomereik, ruwe berk, boswilg, veldesdoorn, hazelaar, Gelderse roos, hondsroos en vlier passen in dit bodemtype.

Landschap

Het plangebied ligt in een grootschalig en open landschap. Opgaande beplanting is schaars en beperkt zich tot erfbeplanting in de vorm van erfbosjes en windsingels langs kavel-/erfgrenzen. Landschapselementen zijn vaak rechte lijnen en bestaan uit hakhoutsingels met een gemengde samenstelling van loofhoutsoorten.

6.2 Het ontwerp

Het ontwerp voor landschappelijke inpassing richt zich hoofdzakelijk op de noordzijde van het erf, daar waar de nieuwe stallen prominent in het landschap zichtbaar zullen zijn. Aan de voorzijde van het erf wordt de entree versterkt door een aantal laanbomen.

Het ontwerp bestaat uit de volgende onderdelen:

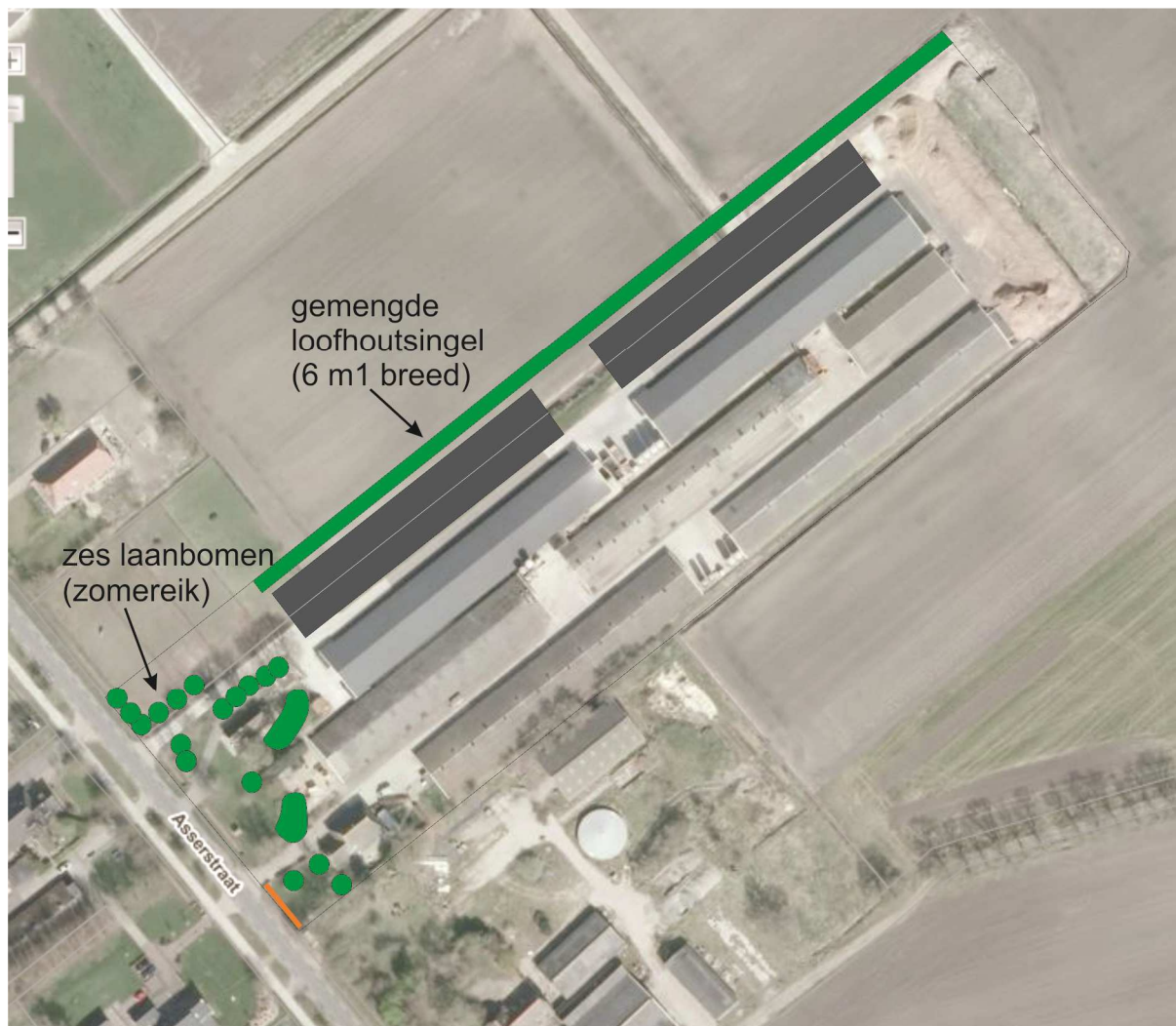
Aanleg houtsingel

Deze houtsingel is 6 meter breed en bestaat uit een gemengd plantsoen bestaande uit zomereik, ruwe berk, veldesdoorn, liguster, Gelderse roos, vuilboom, gewone vlier, hondsroos, hazelaar, boswilg, sleedoorn en lijsterbes (allen gelijk gemengd). De singel wordt beheerd als een hakhoutsingel.

Aanleg laanbomen

Bij de entree van het erf worden zes zomereiken (linden mag ook) laanbomen geplant.

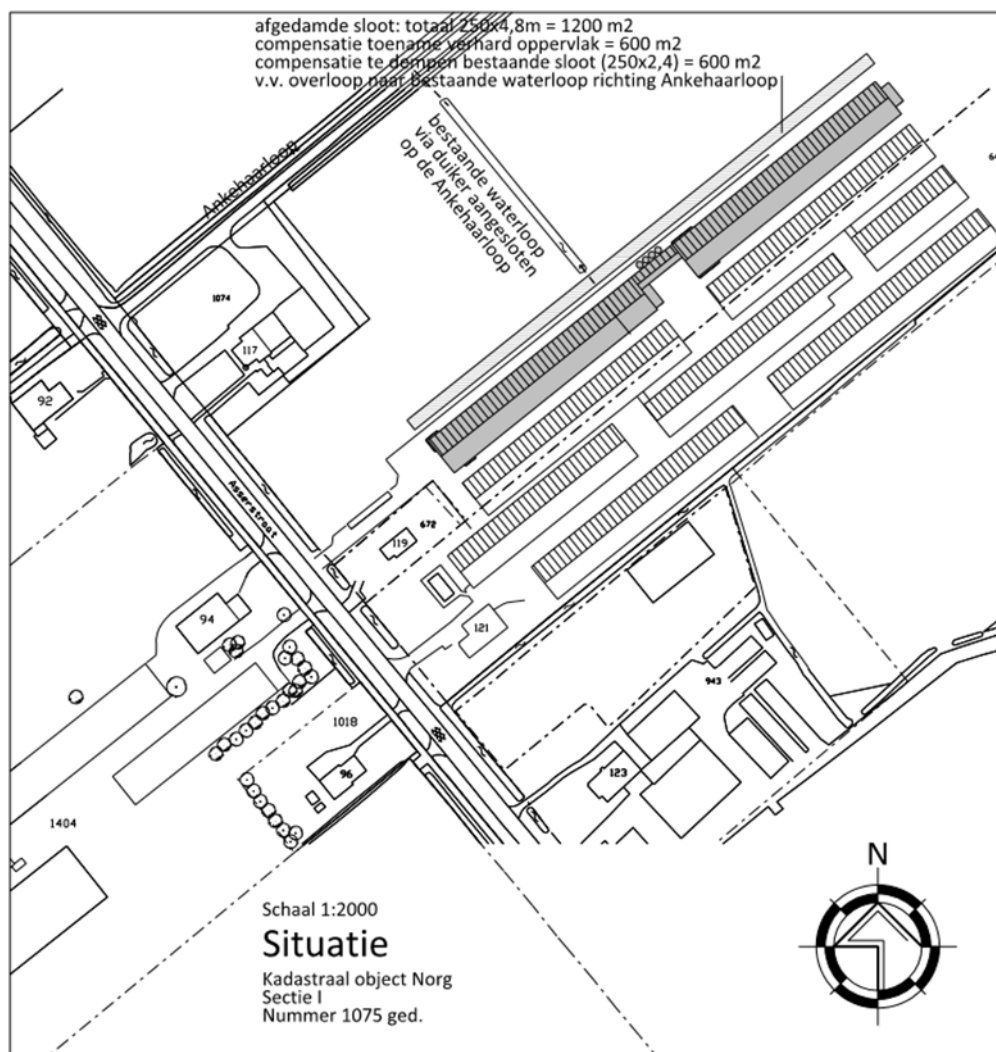
Op onderstaande afbeelding wordt de landschappelijke inpassing weergegeven.

Landschappelijke inpassing van het nieuwe erf.

6.3 Waterberging

Uitgangspunt is waterberging & -infiltratie op eigen perceel. Aan de noordzijde van het erf wordt een bestaande sloot afgedamd waardoor hemelwater niet op het oppervlaktewater wordt geloosd en infiltratie kan plaats vinden. De totale bergingscapaciteit is 1200m². Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van de infiltratiesloot op een plattegrond van het plangebied weergegeven.

Ligging van infiltratiesloot in het plangebied.

7. Inrichting & beheer

7.1 Inrichting

Houtsingel

De singel bestaat uit gemengd bosplantsoen met een minimale maat: 80-120cm. De singel bestaat uit drie rijen beplanting in een plantverband van 1,5 x 1,5 meter.

Algemene plantinstructie voor bosplantsoen (singel en erfbosje)

1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. Voor de aanplant wordt vaak gekozen voor 3-jarig bosplantsoen met de maat 80-100 cm hoogte.
3. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
4. Plant de soorten aan in groepen van minstens 5-7 stuks per soort. Op die manier voorkomt u dat langzaam groeiende soorten worden overgroeid door snel groeiende soorten.
5. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
6. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Specifieke plantinstructie

1. Boomvormers dient u in het midden van de singel aan te planten, struiken aan de randen.

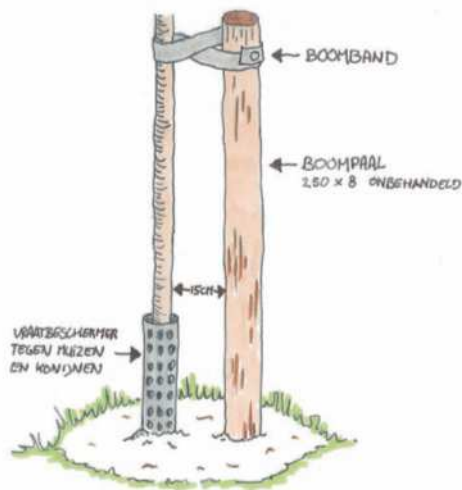
Solitaire zomereiken

Er worden zes solitaire zomereiken (of linden) gepland. Deze hebben een minimale stamomtrek van 14-16 cm op 1,5 m1 hoogte boven de wortelvoet. De bomen worden geplant in ruim plantgat en ondersteund door twee boompalen en boomband. Er worden als laanboom gekweekte bomen gebruikt.

Het aanplanten van een boom kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Specifieke plantinstructie

1. Voor het aanplanten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat dient daarom ongeveer een afmeting te hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
2. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten). Bevestig de jonge boom met een brede band aan de boompaal.
3. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas indien nodig bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.
4. Plaats bij een bomengroep de bomen ruim uit elkaar, de minimale plantafstand is 6 meter. Een volwassen boom kan al snel een kroon ontwikkelen van 10 meter breed.

Boom met boompaal.

Algemene opmerking

Initiatiefnemer dient er op toe te zien dat uitsluitend inheems plantmateriaal gebruikt wordt. De leverancier van het plantmateriaal kan hierop toezien.

7.2 Beheer

Om met de aangelegde beplanting tot het wenselijke eindbeeld te komen, kan het noodzakelijk zijn om de landschapselementen of solitaire bomen te beheren.

Houtsingel

De singel wordt beheerd als hakhoutsingel. Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, kruid- en struiklaag. Na ongeveer 5-6 jaar zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk. De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 10-12 jaar afgezet. Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Bij voorkeur dient er kleinschalig gewerkt te worden waarbij niet alle singels tegelijk een onderhoudsbeurt krijgen. Om de variatie in leeftijd te waarborgen dient ieder jaar, afhankelijk van het onderhoudsinterval, een gedeelte van de singel te worden afgezet. Bij het afzetten is het in elk geval van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Oude bomen blijven meestal staan, evenals bomen met holten die vaak het domein van vogels en vleermuizen zijn.

Solitaire zomereiken

Geen beheer, mogelijk opkronen als schade aan landbouwvoertuigen ontstaat door lage takken.